

ابعاد سیاسی اصلاحات ارضی چه بود؟

۱۷ فروردین ۱۴۰۱ ساعت ۱۷:۱۳

زمین‌داران، لایه‌ای اجتماعی را تشکیل می‌دادند که به صورت بالقوه قادر بود در مقابل دولت بایستد. زمین‌داران نوعی رقیب برای دستگاه دولتی بودند و رقابت میان این دو بیش از آن که اقتصادی باشد، سیاسی بود.

اصلاحات ارضی یکی از بزرگترین و مهمترین برنامه‌های اصلاحی شاه در زمینه اقتصادی و کشاورزی بود. این برنامه با هدف بهبود مشکلات زمینداری و کشاورزی به وجود آمد؛ اما خیلی زود شکست خورد. یکی از دلایل شکست این برنامه این بود که برخلاف شعارها، اصلاحات ارضی برنامه‌ای سیاسی بود نه اقتصادی.

«در میان اصلاحات انقلاب سفید، اصلاحات ارضی، جایگاهی محوری داشت که با هدف کاستن از سلطه زمین‌داران بزرگ بر بخش روستایی به اجرا درمی‌آمد. زمین‌داران، لایه‌ای اجتماعی را تشکیل می‌دادند که به صورت بالقوه قادر بودند در مقابل دولت بایستند. زمین‌داران نوعی رقیب برای دستگاه دولتی بودند و رقابت میان این دو بیش از آن که اقتصادی باشد، سیاسی بود. از سوی دیگر، جمعیت بزرگ روستایی در فقر و فلاکت به سر می‌برد. هم زمان با رشد جریان سرمایه‌داری، روستاییان که اکثریت جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، به سوی شهرها که احتمال داشتن درآمد بیشتر در آن وجود داشت، سرازیر می‌شوند. فقر، گرسنگی، رشد روابط تجاری پولی در شهر، ایجاد مراکز صنعتی و کارخانجات، افزایش درصد امید به زندگانی و عواملی مشابه، در مجموع بر میزان مهاجرت‌ها می‌افزود. این مهاجرت‌ها، به تدریج، زمینه‌های شکل‌گیری یک لایه جدید اجتماعی یعنی کارگران را فراهم می‌آورد. کار روزمزد اگر چه در حال افزایش بود اما هنوز تا آنجا پیش نرفته بود که شکل اصلی کار اجتماعی باشد. کار اغلب در کارخانه‌های کوچک یا کارگاه‌های نیمه مکانیزه کار می‌کردند و در روستاها دلیل تسلط روابط ارباب رعیتی، زندگی دهقانی، شکل اصلی کار اجتماعی را می‌داد و اصلاحات ارضی نیز در پی تغییر این موقعیت بود.»

منبع: حمیدرضا ملک‌محمدی، از توسعه لرزان تا سقوط شتابان: توسعه اقتصادی، نظامی و بی‌ثباتی ساسی رژیم پهلوی دوم

، (۱۳۵۷-۱۳۴۷) تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱، ص ۴۲

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48683/ابعاد-سیاسی-اصلاحات-ارضی>